

สงครามยาเสพติดในโรงเรียนกับปฏิบัติการน่านน้ำสีคราม
: แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงรุก
DRUGS IN SCHOOL WAR AND BLUE OCEAN STRATEGY
: A PROACTIVE APPROACH TO SOLVING DRUG PROBLEMS

จิราวรรณ จันทรน้อย (Jirawan Junnoi)^{1*} E-mail : Jirawan.jun@ku.th

มีชัย ออสุวรรณ (Meechai Orsuwan)² E-mail : Meechai.O@ku.th

สุดารัตน์ สารสว่าง (Sudarat Sarnswang)³ E-mail : fedusdrs@ku.ac.th

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(Program of Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University)

^{2, 3} ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(Supervisor, Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University)

*Corresponding Author. E-mail : Jirawan.jun@ku.th

(Received: February 23, 2024; Revised: May 19, 2024; Accepted: May 21, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นเชิงผสมผสานแบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนแรก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคาใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน ได้จำนวน 214 คน ใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดในการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับความต้องการจำเป็นด้วยสูตร PNI_{Modified} และตอนที่สอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคาใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ ด้วยกลยุทธ์เชิงรุก “น่านน้ำสีคราม” โดยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน จำนวน 9 คน พิจารณาผลการวิจัยเชิงปริมาณก่อน จากนั้น จึงสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังสูงกว่าสภาพที่เป็นอยู่ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่โรงเรียนใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อป้องกันและแก้ไขการใช้สารเสพติดของนักเรียนยังต้องได้รับการปรับปรุง
2. โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการควรมีการ “ตัด ลด เพิ่ม สร้าง” การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคาใช้สารเสพติดของนักเรียน โดยเฉพาะการ “เพิ่ม” กิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในเชิงรุก และ “สร้าง” ความเข้มแข็งทางจิตใจแก่นักเรียน เพื่อให้ปัญหายาเสพติดหมดไปจากโรงเรียน

คำสำคัญ : กลยุทธ์น่านน้ำสีคราม, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ปัญหายาเสพติด

Abstract

This research employs an explanatory sequential design with two steps. Quantitative research is the first step in the process. The purpose is to analyze the current and desired states of the student care and support system to solve drug problems in Samut Prakan's school. The sample size for using the Krejcie and Morgan tables is 214 people. The research instrument is a questionnaire. Statistical applications to analyze the data include mean, standard deviation, and prioritize the needs by using PNI_{modified}. Qualitative research is the second step. The purpose is to create recommendations for the student care and support system to solve drug problems in Samut Prakan's school using the Blue Ocean Strategy. The research instrument is a semi-structured interview. The key informants are 9 people who have related experience in solving these problems. They consider quantitative data before conducting interviews. Data was analyzed using content analysis and data triangulation.

The results of the research were as follow:

1. The average of the desired was higher than the current average in every aspect. It shows that the current approaches schools use to solve drug problems still need improvement.
2. Samut Prakan's school has to cut, reduce, increase, and build the administration of the student care and support system to solve drug problems. Especially by increasing activities to proactively prevent and solve problems, and building mental strength for students, we aim to eliminate the drug problem from schools.

Keywords : Blue Ocean Strategy, Student care and support system, Drug problem

บทนำ

กลยุทธ์น่านน้ำสีคราม เป็นกลยุทธ์ด้านการตลาดที่องค์กรทางธุรกิจกว่า 200 แห่งให้การยอมรับนำไปปรับปรุงการบริหารธุรกิจจนประสบความสำเร็จ โดยมีเครื่องมือสำคัญ คือ กรอบดำเนินการสี่ประการ ได้แก่ กรอบแนวคิดการตัด ลด เพิ่ม และสร้าง ที่จะทำให้เกิดการปรับมุมมองใหม่และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงคุณค่าที่ให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น (Kim & Mauborgne, 2006) ตัวอย่างธุรกิจที่นำไปปรับใช้ เช่น ฟาร์มโชคชัย มีการปรับใช้กรอบการดำเนินงานสี่ประการเพื่อฟื้นฟูธุรกิจที่กำลังเผชิญกับภาวะหนี้สินกว่า 500 ล้านบาท จากวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 และการแข่งขันในอุตสาหกรรมนม โดยการ “ตัด” สินทรัพย์ที่ไม่สามารถทำกำไรขายทอดตลาด เพื่อ นำมา “ลด” หนี้สินและดอกเบี้ย และ “เพิ่ม” ความน่าเชื่อถือของสินค้าและการบริหาร เพื่อ “สร้าง” ความมั่นคงให้ธุรกิจ (รุ่งโรจน์ สงสระบุญ , 2563) สะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์น่านน้ำสีครามทำให้เกิดการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้วยเหตุและผล เกิดการประมวลจัดรูปแบบกระบวนการคิดใหม่ และการทำงานด้วยแผนเชิงรุก (นิത്യ หทัยสวสียงค์ สุขศรี, 2551) สามารถนำไปปรับใช้ทำกลยุทธ์ของหน่วยงานราชการและช่วยในการปรับทัศนคติของบุคลากรต่อการมองปัญหา นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน (ศรีณยพงศ์ เทียงธรรม, 2554) ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงนำกรอบการดำเนินงานสี่ประการของกลยุทธ์น่านน้ำสีครามมาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติดของนักเรียน

กว่า 5 ทศวรรษ ที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับ “น่านน้ำสีแดง” ซึ่งหมายถึง การดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สูญเสียงบประมาณและทรัพยากรไปมาก แต่ให้ผลลัพธ์ที่ไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่ง “ยาเสพติด” เป็นสิ่งบ่อนทำลายประเทศ โดยการทำลายชีวิตและสุขภาพของเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ จนบัดนี้ ปี 2566 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดถูกยกระดับเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือแก้ไขปัญา ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง กำหนดให้มียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562) จึงร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งยกระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ปัจจุบัน ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดทั่วประเทศไทยในกลุ่มเยาวชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นและสารเสพติดที่แพร่ระบาดมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งบุหรี่ แอลกอฮอล์ ยาบ้า กัญชา และโอปิออยด์ (ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด, 2565) จากสถิติปี 2565 พบว่า เด็กและเยาวชนไทยอายุ 18 - 19 ปี มีการใช้สารเสพติดประเภทกัญชา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ เพิ่มขึ้น (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022) และมีการจับกุมเยาวชนในคดียาเสพติดจำนวนกว่า 4,885 คดี คิดเป็นร้อยละ 40.07 ของคดีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) และจากสถิติปี 2566 ยังพบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดมักทดลองใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าก่อนใช้สารเสพติดชนิดอื่น และยาเสพติดที่นิยมใช้มากที่สุด คือ กัญชาและกระท่อม (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2565)

จังหวัดสมุทรปราการ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่พบว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติด จากสถิติการดำเนินคดียาเสพติดในจังหวัดจำนวนกว่า 500 คดี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) นอกจากนี้ จากรายงานสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี 2564 ยังพบว่า มีผู้ติดยาเสพติดว่า 3,948 ราย หรือร้อยละ 0.29 ของประชากรในจังหวัด ซึ่งปัญหานี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาในครอบครัวหรืออาจส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเด็กที่อาศัยอยู่กับผู้ใหญ่ที่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติดอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือรับแนวคิด ทักษะคติในการดำเนินชีวิตที่พึ่งพาสารเสพติด (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ, 2564) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้จังหวัดสมุทรปราการมุ่งเน้นการแก้ปัญหายาเสพติดมากขึ้นและทำให้หลายโรงเรียนตื่นตัวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติดของนักเรียนเช่นกัน

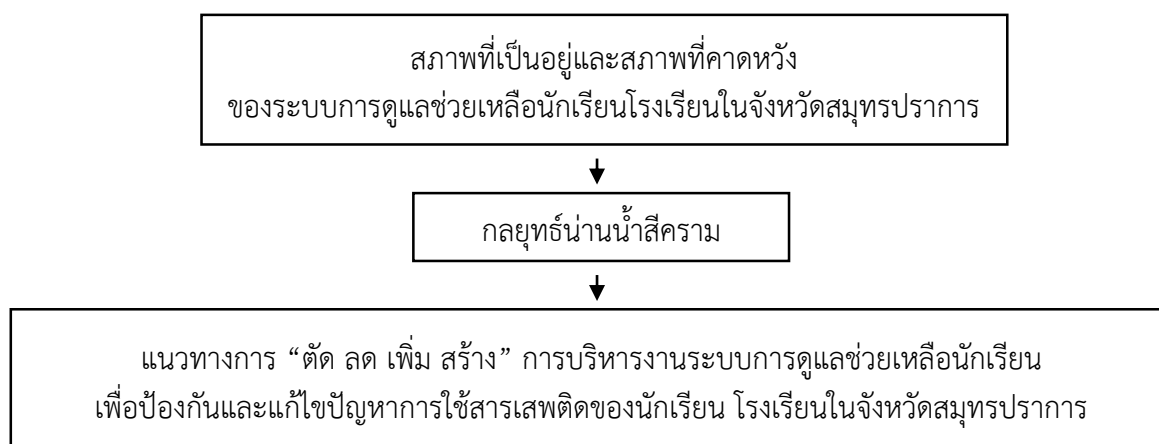
จากสถานการณ์ปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ต้องมีการยกระดับการปฏิบัติการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เช่นนั้น ปัญหาดังกล่าวจะยกระดับความรุนแรงขึ้นจนยากต่อการควบคุมและส่งผลกระทบต่อสังคมในระยะยาว ทั้งนี้ การแก้ปัญหายาเสพติดในอดีตมักมุ่งเน้นการสร้างตระหนักรู้ เช่น การจัดอบรมเยาวชนให้รู้เท่าทันโทษของยาเสพติด การรณรงค์ให้ลด ละ เลิก ยาเสพติด ฯลฯ อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำกลยุทธ์น่านน้ำสีครามมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ จะทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติการเชิงรุกอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายต่อผู้บริหารสถานศึกษาและประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการต่อผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนเกิดการเสริมสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและทั่วประเทศได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อนำกลยุทธ์น่านน้ำสีครามมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) และกรอบดำเนินการสืประการของกลยุทธ์น่านน้ำสีคราม (Kim, W.C., & Mauborgne, R., 2006) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา : จิราวรรณ จันทน์น้อย (2566)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงผสมผสานแบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) ซึ่งเป็นการวิจัย 2 ขั้นตอน ตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวัง และตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสรุปข้อเสนอแนะแนวทางให้กระจ่างยิ่งขึ้น ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 532 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2565) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 6 โรงเรียน จาก

ตารางเจดีย์และมอร์แกน จำนวน 214 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และมีผู้ส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดสมุทรปราการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โดยมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ซึ่งมีรายละเอียดพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยย่อ ดังนี้

คนที่ 1 “ผู้อำนวยการ” ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง มีประสบการณ์ด้านการบริหารกว่า 20 ปี

คนที่ 2 “รองผู้อำนวยการ” ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง มีประสบการณ์ด้านการบริหารฝ่ายกิจการนักเรียน (ฝ่ายปกครอง) กว่า 7 ปี

คนที่ 3 “หัวหน้าระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง” หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง มีประสบการณ์การทำงานกว่า 5 ปี

คนที่ 4 “หัวหน้าระบบดูแลฯ คนที่สอง” หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง มีประสบการณ์การทำงานกว่า 7 ปี

คนที่ 5 “หัวหน้างานยาเสพติด คนที่หนึ่ง” หัวหน้างานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง มีประสบการณ์การทำงานกว่า 10 ปี

คนที่ 6 “หัวหน้างานยาเสพติด คนที่สอง” หัวหน้างานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีประสบการณ์การทำงานกว่า 5 ปี

คนที่ 7 “นายกฯ” นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชนและโรงเรียนกว่า 30 ปี

คนที่ 8 “ดาบตำรวจ” เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ประสานงานกับโรงเรียนต่าง ๆ ในอำเภอพระประแดงในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับโรงเรียนกว่า 10 ปี

คนที่ 9 “ท่านเจ้าคุณ” พระสงฆ์ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการกว่า 20 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และตอนที่ 2 คำถามระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 5 = มากที่สุด) คำถามมี 5 ประเด็น จำนวน 25 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น “โรงเรียนของท่านมีการบันทึกประวัติการใช้สารเสพติดของนักเรียน” และ “โรงเรียนของท่านมีการสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนจากบุคคลในครอบครัว”

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พัฒนาขึ้นจากการศึกษากรอบดำเนินการ 4 ประการหรือการ “ตัด ลด เพิ่ม สร้าง” ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลของกลยุทธ์

น่านน้ำสีคราม คำถามคือ คือ “ท่านคิดว่าควรมีการตัด ลด เพิ่ม สร้าง เครื่องมือหรือการดำเนินงานใดในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน”

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาที่ยอมรับได้

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบและปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 4 เดือน (1 สิงหาคม – 9 ธันวาคม 2566) มีการเก็บข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พบว่า แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และความถูกต้องจำนวน 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณให้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 9 คน พิจารณาก่อนทำการสัมภาษณ์ ซึ่งมีการทดลองสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนเพื่อให้ทราบแนวทางในการสัมภาษณ์ จากนั้น จึงจัดทำเอกสารขอความอนุเคราะห์ โดยนัดสัมภาษณ์ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างควบคู่กับการบันทึกเสียง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบกึ่งทางการ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผสมผสานการสะท้อนกลับ การถามซ้ำ การให้ยกตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ใช้เวลาสัมภาษณ์ครั้งละ 30 - 60 นาที และมีการขอสัมภาษณ์ซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน จนข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) คือ ไม่มีข้อมูลซ้ำและไม่มีข้อมูลใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์สถานภาพและสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวัง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากโปรแกรม Jamovi และประเมินจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้วยสูตร PNI^{Modified} โดยนำค่า I (ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง) – D (ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่) / D (ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับตามวิธีของเบสท์ (Best, J.W., 1977) (1.00 – 1.50 = น้อยที่สุด, 4.51 – 5.00 = มากที่สุด)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ตามกรอบดำเนินการสี่ประการของกลยุทธน่านน้ำสีคราม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (รัตนะ บัวสนธ์, 2551) ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกและถอดเสียงสัมภาษณ์มาจัดเรียงเป็นข้อความในเอกสารแบบคำต่อคำ 2) การทำดัชนีหรือกำหนดรหัสข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยมีการศึกษาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้วล่วงหน้าและกำหนดดัชนีข้อมูลแบบนิรนัย (Deductive coding) ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สะดวกต่อการจัดหมวดหมู่ตามข้อ

คำถาม 3) การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว โดยการเชื่อมโยงดัชนีค่าหลักเข้าด้วยกัน 4) การสร้างบทสรุป โดยการเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นส่วนหนึ่งเข้าด้วยกันจนเป็นบทสรุป และ 5) การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Cohen, L., & Manion, L., 1994) ด้านข้อมูล (Data triangulation) จากการตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล ร่วมกับการสัมภาษณ์ซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนจนข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) และเปรียบเทียบกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักคนอื่น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน (ร้อยละ 100.00) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่ปรึกษา (จำนวน 212 คน, ร้อยละ 97.69) และส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวน 195 คน, ร้อยละ 89.86)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ

การบริหารงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน	สภาพที่เป็นอยู่ (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			PNI _{modif}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
ขั้นที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.74	0.34	มาก	4.53	0.13	มากที่สุด	0.21	1
ขั้นที่ 2 การคัดกรองนักเรียน	3.71	0.12	มาก	4.42	0.13	มาก	0.19	2
ขั้นที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.07	0.33	มาก	4.66	0.08	มากที่สุด	0.14	4
ขั้นที่ 4 การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข	3.73	0.25	มาก	4.61	0.03	มากที่สุด	0.19	2
ขั้นที่ 5 การส่งต่อนักเรียน	3.91	0.21	มาก	4.62	0.05	มากที่สุด	0.15	3
รวม	3.83	0.28	มาก	4.57	0.12	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83 , S.D. = 0.28) และค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.12) และผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ขั้นที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ขั้นที่ 2 การคัดกรองนักเรียน และขั้นที่ 4 การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สอง และขั้นที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สาม และขั้นที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ค่าความต้องการจำเป็นเป็นลำดับสุดท้าย

ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ จากการที่ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้

ข้อมูลหลักจำนวน 9 คน พิจารณาผลการวิจัยเชิงปริมาณก่อนสัมภาษณ์โดยใช้คำถามจากกรอบการดำเนินงานสี่ประการของกลยุทธ์น่านน้ำสี่คราม 4 ประเด็น คือ สิ่งที่ยาก “ตัด ลด เพิ่ม สร้าง” ในการบริหารงาน สรุปได้ ดังนี้
ประเด็นที่ 1 สิ่งที่เสนอแนะให้ “ตัด” หรือยกเลิกการปฏิบัติ มี 2 ข้อ ได้แก่

“ยกเลิกการปลดล็อกสารเสพติดบางชนิด” โดยการแก้ไขกฎหมายให้สารเสพติดบางชนิดยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายต่อไป ดังเช่น “นายกฯ” ที่กล่าวว่า “ควรยกเลิกการปลดล็อกกัญชา กระท่อม เพราะตั้งแต่มีการปลดล็อก ก็ระบาดในกลุ่มเยาวชนและใช้กันอย่างโจ่งแจ้งมากยิ่งขึ้น” และ “รองผู้อำนวยการ” ที่กล่าวว่า “ตั้งแต่ปลดล็อกกระท่อม เด็กบางคนถึงกับตมามากินที่โรงเรียน เพราะเข้าใจว่าพอเสรีแล้วจะนำมาโรงเรียนได้ ร้านตรงโน้นที่อยู่ใกล้ตลาดก็ขายกันแบบสามชวดร้อย”

“ปฏิบัติตามโครงการที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา” โดยประเมินสถานภาพของโรงเรียนในด้านสถานการณ์ยาเสพติดก่อน ดังเช่น “ดาบตำรวจ” ที่กล่าวว่า “โครงการในการแก้ไขปัญหาคงมีความต่อเนื่องเหมาะสมกับความพร้อมของโรงเรียน ซึ่งทางตำรวจก็ให้ความร่วมมือโรงเรียนในเครือข่ายอยู่แล้วเพื่อลดปัญหานี้”
ประเด็นที่ 2 สิ่งที่เสนอแนะให้ “ลด” การปฏิบัติลง มี 2 ข้อ ได้แก่

“ลดภาระงานเอกสารแก่ครูที่ปรึกษา” โดยลดการบันทึกเอกสารที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน ดังเช่น หัวหน้าระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “ระบบดูแลฯ จะมีเอกสารเยอะมาก คือถ้าลดงานเอกสารลง ครูก็จะได้สนใจที่ปัญหาของเด็กมากขึ้น เพราะตอนนี้ครูยังโฟกัสที่การส่งเอกสารให้ครบมากกว่าปัญหาจริง ๆ ของเด็ก” และ หัวหน้างานยาเสพติด คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “เอาแอปพลิเคชันมาใช้เพื่อให้งานเอกสารลดลงและดึงครูที่ปรึกษามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในการพูดคุยกับเด็ก”

“ลดคำถามในแบบประเมินเพื่อการคัดกรอง” โดยควรมีการคัดกรองการใช้ภาษาและจำนวนข้อคำถามให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ดังเช่น ผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “ผอ. คิดว่า แบบประเมินที่คำถามเยอะไปเด็กก็จะไม่อ่านและจะตอบมั่ว ๆ ก็จะได้ข้อมูลจริง” และ หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “เขตฯ เขามีแบบคัดกรองมาให้นะ แต่เราก็ลดหรือปรับคำถามได้ คัดเอาเฉพาะข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เราอยากรู้ปัญหาจริง ๆ ก็จะได้ข้อมูลจริงมากขึ้น เพราะเดี๋ยวนี้เด็กก็คอยปิดบังนะเรื่องที่เขารู้สึกว่า”

ประเด็นที่ 3 สิ่งที่เสนอแนะให้ “เพิ่ม” หรือยกระดับการปฏิบัติ มี 5 ข้อ ได้แก่

“เพิ่มการคัดกรองเชิงรุก” โดยตั้งคณะทำงานในการตรวจสอบหาสารเสพติดอย่างสม่ำเสมอ เช่น สุ่มตรวจสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเมื่อพบนักเรียนที่ใช้สารเสพติด ให้ตรวจสอบหาสารเสพติดจากกลุ่มเพื่อนด้วย นอกจากนี้ ควรเพิ่มบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และขอการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกด้านบุคลากรและเครื่องมือในการตรวจสอบหาสารเสพติด ดังเช่น หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่สอง ที่กล่าวว่า “ต้องตรวจแบบร้อยเปอร์เซ็นต์เลย คือ มีตารางการตรวจออกมาเลยทุกห้อง แต่ไม่ต้องบอกนะว่าจะตรวจวันไหน และตรวจเป็นประจำอาจจะเตือนละครั้ง พอเจอเด็กที่เสพยาแล้วก็ให้จับกลุ่มเพื่อนของเด็กที่เสพยามาตรวจด้วย”

“เพิ่มความร่วมมือภาคีเครือข่าย 3 ระดับ” โดยเสริมสร้างความร่วมมือ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา นักเรียน ควรเสริมสร้างการรับรู้สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน ระดับครอบครัวและชุมชน คือ ผู้ปกครอง พระสงฆ์ ผู้นำ คนในชุมชน ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและส่งส่งเสริมการจัดการศึกษา และระดับหน่วยงานภายนอก คือ อปท. ตำรวจ โรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข ภาคเอกชน ควร

ส่งเสริมด้านงบประมาณหรือแบ่งปันทรัพยากร เช่น อปท. เป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์ฝึกอาชีพ, ดำรงเป็นวิทยากรในการอบรมและเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย, โรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขสนับสนุนเครื่องมือตรวจหาสารเสพติดและรับนักเรียนกลุ่มมีปัญหาไปบำบัดรักษา, ภาคเอกชนสนับสนุนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ ดังเช่น รองผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “การแก้ปัญหาที่มันต้องช่วยกันทุกฝ่าย ถึงห้ามที่โรงเรียนได้ แต่กลับบ้านไปเขาก็เสพเหมือนเดิม” และ หัวหน้างานยาเสพติด คนที่สอง ที่กล่าวว่า “จริง ๆ เรื่องนี้พ่อแม่ก็ช่วยด้วยนะ บางที่เราจับได้ว่าเด็กสูบบุหรี่ พ่อแม่ก็บอกให้โรงเรียนจัดการเลยเพราะถือว่าส่งมาโรงเรียนแล้ว มันไม่ใช่”

“เพิ่มกิจกรรมโฮมรูม” โดยจัดทำแผนกิจกรรมโฮมรูมของโรงเรียนให้สอดคล้องกับมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดเพิ่มเติมให้ครูที่ปรึกษาช่วยขับเคลื่อนในระดับห้องเรียน ดังเช่น รองผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “จริง ๆ โฮมรูมสำคัญมากนะ เพราะครูที่ปรึกษาจะใกล้ชิดเด็กที่สุด รู้ว่าเด็กคนไหนมีปัญหาอะไร” และหัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “ครูบางคนยังเข้าใจว่าการโฮมรูมคือการแจ้งข่าวสาร แต่จริง ๆ คือ การจัดกิจกรรมหรือให้ความรู้ และโฮมรูมก็มีแผนนะเหมือนแผนการสอนเลย ซึ่งแต่ละโรงเรียนควรมี สมมติว่าอยากณรงค์เรื่องยาเสพติด ก็จัดทำแผนโฮมรูมเรื่องนี้ขึ้นมา”

“เพิ่มกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเชิงรุก” ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมตามข้อเสนอแนะได้ทั้งหมด 6 กิจกรรมนี้ ได้แก่

1) กิจกรรมในชั้นเรียน ควรสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอารมณ์และสังคม ดังเช่น หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่สอง ที่กล่าวว่า “ควรมีการสอนที่สอดแทรกให้เด็กรู้โทษของยาเสพติด หรือทำให้รู้สึกภูมิใจ เห็นคุณค่าตัวเอง หรือกลัวที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด”

2) กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จิตอาสา หรือจัดให้กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาได้ศึกษาสภาพจริงของผู้ที่ติดยาเสพติดจากสถานที่จริง ดังเช่น หัวหน้างานยาเสพติด คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “ควรพานักเรียนที่เสพยาไปเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ให้เห็นโทษของการใช้สารเสพติดหรือสภาพจริงในสังคมว่าคนที่ค้ายา เสพยา ต้องเผชิญกับอะไร เช่น ไปดูสภาพจริงที่เรือนจำ ดูความเจ็บป่วยของคนที่ใช้ยาเสพติดที่โรงพยาบาล”

3) การพัฒนาทักษะและความรู้ของครูที่ปรึกษา โดยจัดการอบรมให้มีทัศนคติที่ดีและมีความรู้ต่อการให้คำปรึกษา สามารถจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียน ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ รองผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “โรงเรียนควรมีอบรมครูที่ปรึกษาเรื่องการให้คำปรึกษาเบื้องต้น เพราะบางทีสาเหตุที่เด็กไปเสพยา ก็มาจากปัญหาด้านจิตใจ และสมัยนี้เด็กมีความอ่อนไหว ซบซวน มากกว่าเมื่อก่อน” และ หัวหน้างานยาเสพติด คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “ทุกครั้งที่มิสเคส (เกี่ยวกับยาเสพติด) เราจะเอาเด็ก ครูที่ปรึกษา ครูปกครอง มานั่งคุยเลย ใช้หลักจิตวิทยาเอา เพราะลึก ๆ เด็กก็จะรักครูตัวเองอยู่แล้ว ก็จะไม่โกหก”

4) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) โดยส่งเสริมให้นักเรียนที่เคยใช้สารเสพติดเป็นผู้สะท้อนถึงผลกระทบจากการใช้สารเสพติดหรือแบ่งปันประสบการณ์การบำบัดรักษา ส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมในการให้ออกาสแก่ผู้อื่นให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังเช่น หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “จริง ๆ เด็กไม่ค่อยมาปรึกษาครูหรอก ส่วนใหญ่จะปรึกษากันเอง ที่โรงเรียนจึงน่าจะมีคลินิกรับฟังปัญหา แรชข้อมูลการบำบัด แบบฝรั่งที่นั่นล้อมวงให้กำลังใจกัน เล่าสู่กันฟัง แบบนั้นก็จะช่วยได้ ทำเป็นห้องดี ๆ สำหรับบริการปรึกษาเลย”

5) กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม โดยการอบรมสั่งสอนให้สามารถดำเนินชีวิตโดยพิจารณาถึงหลักเหตุผล เสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสติปัญญาและจิตใจ ดังเช่น ท่านเจ้าคุณ ที่กล่าวว่า “ต้องอบรมหลักธรรมแบบที่เด็กนำไปใช้ได้ แยกแยะผิดชอบด้วยปัญญา”

6) กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุตรหลานที่โรงเรียน หรือมอบหมายงานในวิชาเรียน หรือสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงโทษของสารเสพติดและผลกระทบต่อบุตรหลาน ดังเช่น ผู้นำชุมชน ที่กล่าวว่า “สถาบันครอบครัวต้องเข้มแข็ง พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก และบางครั้งสาเหตุของการใช้สารเสพติดของเด็กก็มาจากการเลียนแบบคนในครอบครัว” และ รองผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “เราอยากส่งเสริมให้ผู้ปกครองมาช่วยเรื่องนี้ (ปัญหานักเรียนใช้สารเสพติด) นะ อย่างน้อยเขาต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของลูกตัวเองและช่วยดูพฤติกรรมตรงนี้ที่บ้านด้วย”

“เพิ่มการส่งต่อภายนอกแก่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง” โดยส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาเพื่อพบจิตแพทย์ และส่งนักเรียนกลุ่มมีปัญหาไปยังโรงพยาบาลเพื่อบำบัดรักษา ดังเช่น หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่สอง ที่กล่าวว่า “อยากส่งต่อไปบำบัดที่โรงพยาบาล แต่ถ้าเป็นรายคนเจ้าหน้าที่เขาก็ไม่ยอมรับ เพราะงานเขาเยอะ จะรับถ้าเราส่งตัวไปเป็นกลุ่มสิบคน แต่เวลาเจอเด็กที่เสพยา เราไม่ได้เจอทีเดียว” และผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “เราเคยของนักจิตฯ จากเขตด้วยนะ แต่ทางเขตเขามีคนที่ดูแลตรงนี้แค่คนเดียว แต่ต้องดูแลหลายโรงเรียน และไม่ใช่ นักจิตฯ จริง ๆ แต่เป็นเหมือนตำแหน่งผู้ประสานงานมากกว่า”

ประเด็นที่ 4 สิ่งที่เสนอให้ **“สร้าง”** ขึ้นใหม่ในการปฏิบัติงาน มี 6 ข้อ ได้แก่

“สร้างแอปพลิเคชันเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” ซึ่งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถเข้าถึงข้อมูลของนักเรียนได้และใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารกันได้ เพราะแอปพลิเคชันที่หลายโรงเรียนใช้เป็นการจัดซื้อจากเอกชนซึ่งมีราคาแพงและไม่สามารถบริหารจัดการได้ตามบริบทของโรงเรียน ดังเช่น หัวหน้างานระบบดูแลฯ คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “โรงเรียนน่าจะจะมีแอปของตัวเอง เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้แอปที่ซื้อมา แล้วเราไม่สามารถจัดการข้อมูลที่เป็นของโรงเรียนได้เต็มที่ หัวข้อเรื่องยาเสพติดโดยตรงไม่มี มีเป็นหัวข้อด้านความปลอดภัย”

“สร้างระบบฐานข้อมูลสถานการณ์การใช้สารเสพติดของนักเรียน” เป็นการคัดกรองอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้บันทึกพฤติกรรม คือ ครู ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ที่สามารถแจ้งเบาะแสและบันทึกข้อมูล นำไปสู่การวิเคราะห์คัดกรองและเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาต่อไป ดังเช่น หัวหน้างานยาเสพติด คนที่สอง ที่กล่าวว่า “เมื่อก่อนเราเคยทำโครงการตาข่ายประรด ให้ชุมชนช่วยแจ้งเบาะแสด้านความปลอดภัยของนักเรียนด้วยการส่งภาพเข้ามาในไลน์ แต่ทำได้ไม่นาน คนก็เลิกแจ้ง เพราะเขาก็ต้องทำมาหากิน”

“สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน” เพื่อเป็นการป้องกันเชิงรุก โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดทัศนคติในการต่อต้านหรือรู้ถึงโทษของสารเสพติดและเกิดความรู้สึกปลอดภัย เช่น การจัดขบวนพาเหรดต่อต้านยาเสพติด, การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ ดังเช่น หัวหน้างานยาเสพติด คนที่หนึ่ง ที่กล่าวว่า “ต้องทำให้เด็กรู้สึกว่ายโรงเรียนเอาจริงเรื่องการทำโทษ ต้องประชาสัมพันธ์โทษยาเสพติดบ่อย ๆ ทำให้รู้สึกตระหนักผ่านกิจกรรมต่าง ๆ”

“จัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาในโรงเรียนโดยจิตแพทย์” เพื่อเป็นการป้องกันในเชิงรุกเช่นกัน โดยให้มีจิตแพทย์ประจำโรงเรียน เพราะปัญหาสุขภาพจิตมักนำไปสู่การใช้สารเสพติดได้ ดังเช่น ผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “โรงเรียนน่าจะประสานกับสถานพยาบาลให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา หรือมีจิตแพทย์ประจำโรงเรียน เพราะต้นเหตุของการใช้สารเสพติดอาจมาจากภาวะทางจิตใจ”

“จัดตั้งโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระยะยาวกับชุมชน” โดยทำข้อตกลงเกี่ยวกับโครงการหรือค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติดในชุมชน เช่น โรงเรียนร่วมกับ อบต. ในการรณรงค์ให้คนในชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียนเลิกใช้สารเสพติด ฯลฯ หรือร่วมกันจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เช่น การจัดแข่งขันกีฬาต้านภัยยาเสพติด การแสดงดนตรี ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังเช่น นายกฯ ที่กล่าวว่า “เราทำค่ายบำบัดคนติดยา นะ แต่พอกลับมาเจอสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เขาก็กลับมาเสพยาอีก โครงการมันจึงควรต่อเนื่อง จริง ๆ ผมอยากให้เบื้องต้นเขาจับมือกันด้วยซ้ำ อบต. มหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษา จะได้ร่วมกันแก้ปัญหา นี่จริง ๆ เริ่มต้นที่ชุมชน”

“มีนโยบายภาครัฐที่มุ่งแก้ไขปัญหายาเชิงรุกกับเยาวชน” โดยร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน ในการใช้ระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อนำนักเรียนกลุ่มมีปัญหาที่ติดยาไปบำบัดรักษา ดังเช่น ผู้อำนวยการ ที่กล่าวว่า “รัฐน่าจะมียุทธศาสตร์ให้ติดตามการบำบัดจนครบกระบวนการ เพราะเด็กไปบำบัดจริงไหม เพราะบางครั้งโรงเรียนก็ไม่สามารถติดตามได้ตลอด” และหัวหน้างานยาเสพติด คนที่สอง ที่กล่าวว่า “เดี๋ยวนี้กฎหมายคุ้มครองเยาวชน เราก็ทำอะไรมาไม่ได้ ทำเกินหน้าที่ก็เจ็บตัว เสี่ยงโดยฟ้องโดนร้องเรียน ก็เลยทำให้แค่แก้ปัญหาเป็นราย ๆ ไป”

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง สงครามยาเสพติดในโรงเรียนกับปฏิบัติการน่านน้ำสีคราม: แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงรุก มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1) การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเฉพาะขั้นที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่สูงที่สุด เพราะการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ มีความพร้อมด้านทรัพยากรในการบริหาร ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ-อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ อีกทั้ง มีการดำเนินงานครบถ้วนตามขั้นตอนทั้งระบบของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แต่จากสถิติปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการกลับเพิ่มขึ้น จึงสะท้อนว่า การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ ยังควรมีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) “น่านน้ำสีคราม” หรือวิธีการใหม่ที่แตกต่างจาก “น่านน้ำสีแดง” หรือวิธีการแบบเดิม ในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการมี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการแก้ปัญหานักเรียนเป็น “รายบุคคล” อย่างแท้จริง มากกว่ามุ่งเน้นการดำเนินงานให้ครบองค์ประกอบของ “ระบบ” เท่านั้น จากผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังในขั้นที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความต้องการจำเป็นอย่างสูงที่สุด และ 2) ดำเนินงานในลักษณะการ “ป้องกันเชิงรุก” มากกว่าการ “ตั้งรับ” แบบวิธีการเดิม จากข้อคิดเห็นบางส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่า “ต้องตรวจ (หาสารเสพติด) แบบร้อยเปอร์เซ็นต์เลย” และ “โรงเรียนน่าจะประสานกับสถานพยาบาลให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา หรือมีจิตแพทย์ประจำโรงเรียน เพราะต้นเหตุของการใช้สารเสพติดอาจมาจากภาวะทางจิตใจ” และจาก

ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เสนอให้มีการ “ตัด ลด เพิ่ม สร้าง” ซึ่งหลายประเด็นมุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานในเชิงรุก โดยเฉพาะวิธีการป้องกันเชิงรุกในการแก้ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลในด้าน “ปัญหาสุขภาพจิต” เนื่องจากนักเรียนซึ่งเป็นวัยรุ่นมักเผชิญกับความเครียด ความกดดัน จากการเรียน และ “ปัญหาด้านความสัมพันธ์” ทั้งกับครอบครัว เพื่อน และครู ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตและโรคซึมเศร้า อันเป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้หันไปใช้สารเสพติด สอดคล้องกับพรรณปพร สิริโรจน์ (2565) ที่กล่าวว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และการไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน มีผลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งน่าน้ำสีครามหรือวิธีการใหม่นี้ไม่ได้เป็นการมุ่งล้มล้างหรือทำลายวิธีการแบบเดิมที่ได้ดำเนินการอยู่ แต่เป็นการเสนอแนะถึงวิธีการใหม่ ๆ ที่จะมา “เพิ่ม” ประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น

3) นโยบายหรือแนวทางในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่

3.1) ควร “เพิ่ม” กิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ เช่น การเพิ่มกิจกรรมโฮมรูมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนนักเรียน และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีความรู้ถึงโทษของยาเสพติดและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งกรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวว่า กิจกรรมโฮมรูมเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนได้และช่วยให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล และเพิ่มกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเชิงรุกที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ เช่น โรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนรู้จักจัดการความเครียดอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้รู้จักวางแผนด้านสุขภาพเพื่อให้ตระหนักถึงโทษของสารเสพติดต่อสุขภาพกายและจิตใจ สอดคล้องกับอัญชลี เตมียะประดิษฐ์ (2550) ที่กล่าวว่า ผู้มีภาวะซึมเศร้านั้นมีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดเพื่อคลายความเครียด ความกังวลใจ นอกจากนี้ ยังควรเพิ่มกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยส่งเสริมให้ผู้ปกครองและนักเรียนเสริมสร้างสัมพันธ์ผ่านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน หรือมอบหมายงานในวิชาเรียน หรือสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงโทษของสารเสพติดและผลกระทบต่อบุตรหลาน สอดคล้องกับ National Crime Prevention Centre (2008) ที่กล่าวว่า การจัดโปรแกรมในการแก้ไขปัญหาเสพติดควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจะมีโอกาสประสบผลสำเร็จมากขึ้น และเพิ่มการจัดอบรมแก่ครูที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและมีความรู้ต่อการให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนจนเกิดความไว้วางใจต่อกัน สอดคล้องกับ Independent School Management (2023) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีของนักเรียนกับครูมีความสำคัญมาก เพราะครูที่นักเรียนเชื่อใจจะสามารถเตือนให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของยาเสพติดต่ออนาคตตนเองได้ รวมทั้ง ควรเพิ่มบทบาทให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนด้วยกันผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) โดยให้นักเรียนกลุ่มมีปัญหาที่สามารถบำบัดรักษาเป็นผู้สะท้อนถึงผลกระทบจากการใช้สารเสพติดหรือแบ่งปันประสบการณ์การเลิกยาหรือจัดกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา (YC) โดยผลักดันนักเรียนที่ได้รับการอบรมให้สามารถให้คำปรึกษาที่ถูกต้องแก่เพื่อนนักเรียนได้ สอดคล้องกับ ธนิตา หิรัญเทพ (2556) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้บำบัดรักษาไม่กลับไปเสพยาซ้ำอีก คือ การมีบุคคลในครอบครัวที่เข้าใจสภาพแวดล้อมชุมชนที่ยอมรับและช่วยเหลือ

3.2) ควร “สร้าง” สิ่งใหม่ในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนให้

นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและอยากห่างไกลจากยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับ United Nations Office on Drugs and Crime (2004) ที่เสนอกลยุทธ์และโครงการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยการปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้การแสดงผลงานศิลปะต่อต้านยาเสพติด จัดขบวนพาเหรดต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ นอกจากนี้ ยังควรสร้างคลินิกให้คำปรึกษาในโรงเรียน โดยมีจิตแพทย์ประจำโรงเรียนคอยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนด้านสุขภาพจิต หรือมีจิตแพทย์เข้ามาให้คำปรึกษาซึ่งอาจจะเป็นสัปดาห์ละ 1 วัน สอดคล้องกับ United Nations Children's Fund (2022) ที่พบว่า เยาวชนไทยมีภาวะซึมเศร้ามากขึ้นและเด็กจำนวนมากไม่ได้เข้าถึงการรักษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้และการเติบโตของเด็ก

ดังนั้น การใช้เครื่องมือของกลยุทธ์น่านน้ำสี่คราม จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่สามารถนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ในการบริหารงานในโรงเรียนซึ่งผู้บริหารและครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของโรงเรียนได้ตามสภาพบริบทและสภาพปัญหา ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ในการดำเนินงานซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนที่เป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนานให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงสาธารณสุข ควรผลักดันให้มีจิตแพทย์ประจำโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการให้คำปรึกษาหรือการรักษาอย่างถูกต้องและทันเวลา
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ คือ ควรมีการวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแต่ละแนวทางก่อนมีการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รวมทั้ง ควรมีการให้ข้อมูลหรือความรู้แก่ผู้ปกครองในการสังเกตพฤติกรรมและปัญหาของบุตรหลานและวิธีการพูดคุยหรือให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ทราบถึงระดับการปฏิบัติและลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูที่ปรึกษาให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข เพื่อถอดบทเรียนแห่งความสำเร็จ
3. ควรมีการสัมภาษณ์นักเรียนที่ใช้สารเสพติดหรือเคยใช้สารเสพติด เพื่อให้ทราบความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และนำข้อมูลมาพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2565.
<https://www.djop.go.th/storage/files/2/รายงานสถิติคดี%202565.pdf>.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้น 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ธนิศา หิรัญเทพ. (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการไม่เสพยาเสพติดซ้ำในผู้เข้ารับการบำบัดในระบบบังคับบำบัด.
วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 58(2), 157-164.
- นิตย หทัยสรวงศ์ สุขศรี. (2551). บทวิจารณ์หนังสือ Blue Ocean Strategy : W. Chan Kim and Renee
Mauborgne. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 1(2), 141-147.
- พรรณปพร ลีวิโรจน์. (2565). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่ใช้สารเสพติด จังหวัดสมุทรปราการ.
วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 13(1), 36-52.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- รุ่งโรจน์ สงสระบุญ. (2563, 22 พฤษภาคม). Blue Ocean Strategy กับกลยุทธ์การตลาดของฟาร์มโชคชัย.
<https://medium.com/@rungroje.s/blue-ocean-strategy-กับ-กลยุทธ์การตลาดของ-ฟาร์มโชคชัย-5b913c028976>
- ศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. (2554). Blue Ocean Strategy. *Executive Journal*, 8(1), 931-942.
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด. (2565, 27 ธันวาคม). ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติดเผยข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีใช้
กัญชาแบบสูบสูงขึ้น 10 เท่าใน 3 ปี. <https://www.hfocus.org/content/2022/12/26694>
- สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2565, 23 มิถุนายน). ยุวทัศน์ฯ เผย “วัยรุ่นไทย” นำหัวร่อยละ 12.3 สูบบุหรี่
ไฟฟ้ากว่า 2 ใน 3. <https://www.hfocus.org/content/2022/06/25365>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. โรงพิมพ์สหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและ
บำบัดรักษายาเสพติด ปี 2562. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). รายงานสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัดสมุทรปราการ
ประจำปี 2564. สมุทรปราการ: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. (2565). สารสนเทศด้านจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา.
<https://edustatistics.moe.go.th/teacher11>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติคดียาเสพติดของประเทศไทย.
https://ittdashboard.nso.go.th/preview.php?id_project=66
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อัญชลี เตมียะประดิษฐ์. (2550, 1 สิงหาคม). *สารเสพติดกับภาวะซึมเศร้า* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการ
สุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 6 เรื่อง สุขภาพจิตชีวิตชาวเมือง, โรงแรมปรีณซ์พาเลซ กรุงเทพฯ

Best, J.W. (1977). *Research in education*. (3rd ed.). New Jersey. Prentice Hall.

Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Research Methods in Education* (4th ed.). London: Routledge.

Independent School Management. (2023, January 29). *How Schools Can Work to Prevent Substance Abuse* [Status Update]. Website. <https://isminc.com/advisory/publications/the-source/how-schools-can-work-prevent-substance-abuse-0>

Kim, W.C., & Mauborgne, R. (2006). *Blue Ocean Strategy*. Bangkok: SE-ED Education.

National Crime Prevention Centre. (2008). *School-Based Drug Abuse Prevention: Promising and Successful Programs*. <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrccs/pblctns/sclbsd-drgbs/indexen.aspx#ch03a>

United Nations Children's Fund. (2021, October 12). *COVID-19 pandemic continues to drive poor mental health among children and young people*. <https://www.unicef.org/thailand/press-releases/covid-19-pandemic-continues-drive-poor-mental-health-among-children-and-young-people>

United Nations Children's Fund. (2022). *ยูนิเซฟและกรมสุขภาพจิตชี้สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยน่าเป็นห่วง ต้องยกระดับบริการสุขภาพจิตโดยเร่งด่วน*. <https://shorturl.asia/5w8dP>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *School-Based Education for Drug Abuse Prevention*. https://www.unodc.org/pdf/youthnet/handbook_school_english.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2022, June). *World Drug Report 2022*. Vienna: United Nations publication.